

LITERATŪRA.
SVARBIAUSI
TEKSTAI

MIGUEL DE CERVANTES

DON KICHOTAS

Alma littera

I PERSKYRIMAS,

KUR PASAKOJAMA APIE
GARSINGOJO BAJORO DON KICHOTO
LAMANČIEČIO BŪDĄ IR ĮPROČIUS

Bažnytkaimey Lamančos (nenoriu aš jo minėti) gyveno ne per seniausiai vienas tų bajorų, kurių visas labas – protėvių ietis, senovinis skydas, sunykęs kuinas ir šuo skalikas. Šutiny s dažniau su jautiena nekaip aviena, mišrainė mažne kas vakaras, kiaušiniėnė su lašiniai s šeštadieniai s, lėšienė penktadieniai s, balandis akims atsišviesti sekmadieniai s – visa tai surydavo tris ketvirčius ištekliaus. Likutis išeidavo plonos gelumbės durtiniui, aksominėms kelnėms ir to paties audinio korpėms – šventiniam apdarui, o šiokiomis dienomis gerbdavosi jis mileliu, žinia, pačiu geriausiu.

Turėjo jis šeimininkę, peržengusią ketvirtą dešimtį, dukterėčią, dar dvidešimties nesulaukusią, o namų ir lauko darbams – berną, gebantį ir kuiną pabalnoti, ir sodininko peiliu darbuotis. Mūsų bajoras jau artėjo prie penktos dešimties; buvo tvirtai suręstas, prakaulus, lieso veido, mėgo anksti keltis ir eiti į medžioklę.

Sakoma buvus jį vardu lyg Kichada, lyg Kesada (šiuo klausimu autoriai, rašę apie jį, nesutaria), bet mes turime

tvirtą pagrindą tarti, kad jo pavardė buvusi Kichana*. Beje, tai nelabai svarbu mūsų pasakojimui: gana ir to, jog, dėsydami apie jį, nę per plauką nenukryptumęm nuo tiesos.

Dera pažymęti, jog minętas bajoras laisvalaikiu (o laisvo laiko turędavo kone ištisus metus) skaitydavo riterių romanus su tokiu įmęgiu ir atsidęjimu, jog beveik suvisam apleido ne tiktai medžioklę, bet ir ūkį; ir taip jam magęjo ir protą sumaišę tos knygos, jog pardavę kelias dešimtines ariamos žemęs, idant galętų jų įsigyti, o ilgainiui susipirko visas, kokių tik įmanę gauti; ir labiausiai patikdavo jam garsingojo Felisiano de Silvos veikalai, nes jų stiliaus grožybę ir kalbos įmantrumas atrodę mūsų bajorui tobulumo viršūnę, o ypačiai meilęs išpažinimo ar iššaukimo dvikovon scenos, kur dažnai rasdavai tokių sakinių: „Jūsų proto balsas taip neprotingai griauna mano samprotavimus, jog man temsta protas, ir, mano supratimu, visų protingiausia būtų supratingai nusiskųsti jūsų žavesiu“, arba štai tokių: „Dangaus aukštybęs, drauge su žvaigždėmis aukštinančios jūsų dangišką grožį, maloninškai apipylę jus tomis malonėmis, kurių nemalonęjo man suteikti jūsų malonybę...“

Skaitydamas tokius pasakymus, vargšas riteris ėjo iš proto ir suko galvą nemigo naktimis, stengdamasis įminti ir suvokti jų prasmę, kurios nebūtų išlukštenęs ir permanęs nę pats Aristotelis, jei tam būtų prisikęlęs iš numirusių.

Neaišku jam buvo ir tai, kaip donas Beljanis sugebęjo tiek sykių sužeisti priešus ir pats būti sužeistas: nors ir kokie didūs magistrai gydę riterį, vis dėlto jo veidas ir kūnas turęję būti vienų randų ir rumbų; šiaip ar taip, jis liaupsino

* Kichada – žandikaulis; Kesada – varškės pyragas; Kichana – aimana.

autorių už tai, kad šis, baigdamas knygą, žada toliau tęsti tą nepabaigiamą istoriją, ir daugelkart jam pašokdavo noras pačiam imti į rankas plunksną ir prirašyti galą, kaip ten buvo žadama; taip, be abejo, ir būtų padaręs, ir kuo gražiausiai susidorojęs su uždaviniu, jei nebūtų maišiusios kitos, nepalyginamai svarbesnės ir neatlyžtamos mintys.

Daugelkart stodavo jis disputan su parapijos klebonu (mokytu vyru, Siguensos auklėtiniu), katras riterių esąs šaunesnis: Anglijos Palmerinas ar Galijos Amadis, tačiau meistras Nikolas, bažnytkaimio barzdaskutys, tvirtindavo, jog nė vienas jų neprisilygsta Febo riteriui, o jei katras ir galys į jį lygiuotis, tai nebent donas Galaoras, Galijos Amadžio brolis, nes tasai visa kuo pranešąs broli: nei toks pamaiva, nei verksnys ir narsybe nemaž neatsilieka.

Žodžiu, mūsų bajoras taip įgulė į knygas, jog skaitė kiauras naktis nuo žaros lig žaros ir kiauras dienas nuo tamsos lig tamsos, ir taip menkai bemiegant ir daug beskaitant sudžiūvo jam smegenys, ir jis galop išėjo iš proto. Prisikimšo galvą visų tų knygose išskaitytų dalykų: kerų, kivirčių, kovų, iššaukimų į dvikovą, žaizdų, meilės žodžių ir žygių, širdies kančių ir kitokių negirdėtų paikysčių; ir taip įsiteigė mintį, jog visa ta pyniava kvailų knyginių prasiimanymų – gryna teisybė ir jog nieko tikresnio už tas istorijas pasaulyje nė būti negali.

Jis postringavo, kad Sidas Ruisas Dijosas – puikus riteris, bet nė iš tolo neprilygsta Liepsningojo Kalavijo riteriui, vienu smūgiu pusiau perkirtusiam du nuožmius pasibaisėtinus milžinus. Labiau prie širdies buvo jam Bernardas del Karpijas – mat tasai Ronsevalyje nužudė užkerėtą Rolandą sekdamas gudriuoku Herakliu, savo glėbyje pasmaugusiu Žemės sūnų Antėją. Morgantą jis liaupsino,

nes tas, nors ir kilęs iš milžinų, pasipūtusių akiplėšų, vienintelis elgėsi mandagiai ir galantiškai. Bet labiausiai žavėdavosi Rinaldu Montalbaniečiu, ypač skaitydamas, kaip šis išjoja iš pilies ir plėšia visus, kas tik pasitaiko, arba, atsidūręs užjūriuose, pagrobia Mahometo stabą, pasak autoriaus, nulieta iš aukso. O už malonumą smagiai įspirti išdavikui Ganelonui mūsų bajoras būtų atidavęs savo šeimininkę ir dar viršaus pridėjęs dukterėčią.

Galiausiai, protui suvis pasekus, jis nusigriebė tokios keistos minties, kokia dar nebuvo atėjusi nė vienam pamišėliui pasaulyje, o būtent: tiek savo paties šlovei, tiek krašto labui jam dera ir netgi privalu tapti klajojančiu riteriu – apsiginkluoti, sėsti ant žirgo, iškeliauti į platųjį pasaulį nuotykių ieškoti ir daryti visa tai, ką knygoje daro klajojantys riteriai, kitaip sakant, kovoti prieš bet kokią neteisybę, grumtis su negandais ir pavojais ir taip pelnyti sau nevystančią šlovę ir įamžinti savo vardą.

Vargšelis jau tarėsi apvainikuotas už savo žygdarbius mažų mažiausia Trapezundo imperatoriaus karūna; ir, svaigdamas nuo tokių saldžių godų ir mėgaudamasis nenusakoma palaima, kuo greičiausiai ėmėsi vykdyti savo sumanymą, kad pasiektų geidžiamą tikslą. Pirmiausia šoko šveisti šarvų, kurie kitados priklausė proseniams ir ištisus šimtmečius gulėjo užmesti kertėje, apsitraukę rūdimis ir pelėšiais.

Mūsų bajoras nušveitė juos ir sutaisė kaip įmanydamas, bet staiga pastebėjo baisią kliaudą: pasirodo, šalmas buvo ne aklinas, o atviras, be antveidžio; bet ir čia pravertė jo sumanymas: jis pasidarė iš kartono pusšalmį ir, pridūręs jį prie rastojo šalmo, turėjo savotišką aklinaįjį šalmą. Tiesą pasakius, kai, panūdęs išbandyti, ar šalmas pakankamai

tvirtas, kad laikytų mūšyje, išsitraukė kardą ir dusyk smogė per jį, sulig pirmuoju kirčiu akimirksniu pavertė perniek ištisos savaitės triūsą, o kadangi jam nelabai patiko, kad pusšalmis taip lengvai išlakstė į druzgus, norėdamas ateity išvengti tokio pavojaus, iš naujo ėmėsi šalmo, įtaisė iš vidaus geležinius lankelius ir pagaliau, taręs jį esant ganėtinai tvirtą, nusprendė, jog nebereikalinga dar kartą bandyti tą, jo įsitikinimu, tikrą šalimą su puikiausio darbo antveidžiu.

Paskum jis nuėjo apžiūrėti savo kuino ir, nors eiklumu šis galėjo varžytis nebent su apatiniu girnų akmeniu, o kliaudų turėjo daugiau nekaip Gonelos arklys, kuris *tantum pellis et ossa fuit**, nustatė, kad jam neprilygsta nei Aleksandro Bucefalas, nei Sido Babjeka.

Keturias dienas svarstė, kaip pavadinti savo žirgą: juk tokio garsingo riterio ristūnas, kalbėjo jis sau, juo labiau toks taurus, negali būti be kokio iškilnaus vardo, tad geidė parinkti tokį, idant būtų aišku, kas buvo jis prieš tapdamas klajojančio riterio žirgu ir kas yra dabar, nes tvirtai laikėsi nuomonės, jog, pasikeitus šeimininko būviui, ir arkliui pridera keisti vardą į garsingą ir skambų, atliepiantį naują šeimininko luomą ir pašaukimą; ir taip jis rūšiavo ir perkratinėjo įvairius vardus rausdamasis atmintyje ir įtempęs vaizduotę, atmesdamas vienus, paniekindamas kitus, durstydamas juos, narstydamas ir sudarinėdamas iš naujo, kol galiausiai išrado ROSINANTĄ – vardą, jo manymu, prakilnų, raiškų ir prasmingą, bylojantį, jog anksčiau tasai arklys buvęs paprasčiausias kuinas, o dabar pranokestą visus ir esąs pirmasis pasaulio kuinas.

* Buvo vien oda ir kaulai (*lot.*).

Taip šauniai, jo galva, pavadinęs savo arklį, mūsų bajoras panoro ir sau prasimanyti kokį vardą ir, pasvarstęs dar vieną savaitę, pagaliau nusprendė pasivadinti DON KICHOTU* – štai kuo rėmėsi, kaip jau minėjome, šios neišgalvotos istorijos autoriai, tvirtindami, jog tikroji jo pavardė, be abejo, buvusi Kichada, o ne Kesada, kaip tikino kiti. Tačiau, prisiminęs, jog narsingasis Amadis laikė, kad per maža vadintis stačiai Amadžiu, ir prie vardo prisidūrė savo karalystės ir tėvynės pavadinimą, idant pagausintų jos šlovę, tad ir mūsų bajoras, kaip doras riteris, panūdo prie vardo prisidurti savo tėvynės pavadinimą ir tapti DON KICHOTU LAMANČIEČIU – taip jis manėsi pasigarsinsiąs savo kilmę ir kraštą, o drauge pagerbsiąs tėvynę.

Ir štai, nušveitęs šarvus ir ginklus, iš atviro šalmo pasidaręs aklina, davęs vardą kuinui ir persikrikštijęs pats, mūsų bajoras priėjo išvadą, jog nieko kita nebelieka, kaip susirasti širdies damą ir ją įsimylėti, nes klajojantis riteris be meilės – tai lyg medis be lapų ir vaisių ar kūnas be dvasios. „Jei Apvaizda, bausdama mane už nuodėmes ar laimės linkėdama, – kalbėjo jis sau vienas, – skirs man susitikti kokį milžiną, kaip paprastai nutinka klajojantiems riteriams, ir aš nutrenksiu jį žemėn per pirmąjį susirėmimą arba perkirsiu pusiau, arba jau bent įveikęs priversiu melsti malonės, argi nebūtų gražu tokia proga turėti damą, kuriai galėčiau nusiųsti jį dovanų, idant jisai įžengtų pas mano saldžiąją valdovę, pultų prieš ją ant kelių ir prabilų nužemintu ir nuolankiu balsu: „O ponias, ašian – milžinas Karakuliambras, valdonas Malindranijos salos, dvikautėje pergaltasai niekadės deramai nepašlovintojo

* Iš isp. *quijote* – antšlaunis, šarvų dalis.

riterio Don Kichoto Lamančiečio, kursai paliepė man stoti akysna jūsų malonybei, idant jūsų didenybė nuspręstute mano likimą sulig savo nuožvalga...“ O, kaip nusidžiaugė mūsų gerasis riteris, išdrožęs tą prakalbą, o dar labiau – kai pagaliau susiprotėjo, ką paskelbsiās savo širdies dama! Kaip mums žinoma, gretimame sodžiuje gyveno labai apveidi mergelė, kurią vienu tarpu jis buvo įsimylėjęs, nors jinai, savaime suprantama, to netgi nenujautė ir nė akių į jį nekreipė.

Vardu ji buvo Aldonsa Lorenzo ir mūsų riteriui pasirodė verta jo godų valdovės titulo, ir, rinkdamas jai vardą, kuris ne per daugiausia skirtųsi nuo tikrojo, o drauge atlieptų ir primintų kokios kunigaikštienės ar didikės vardą, pavadinno ją Dulsinėja Tobosiete*, – nes buvo kilusi iš Toboso, – vardu, jo manymu, giesmingu, negirdėtu ir prasmingu kaip ir visi kiti jo sugalvotieji vardai.

* Iš isp. *dulce* – saldi, švelni.